

VIEDALEN

Pastor Jonas Johan Lagergren skrev 1815 i en redogörelse över Tofterydtraktens fornminnen. ”På den så kallade Widedalen, ..., finnes invid vägen på vänstra handen, då man reser ifrån Tofteryd till Skillingaryd 7 stycken något uppstående stenar i den ordning ställte, som vanligen finnes vid de gamle Domareplatserna.”

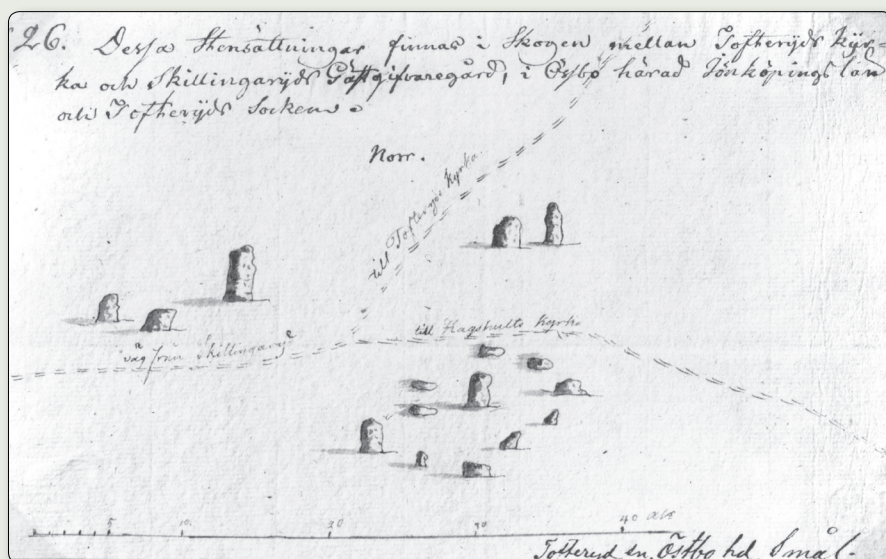
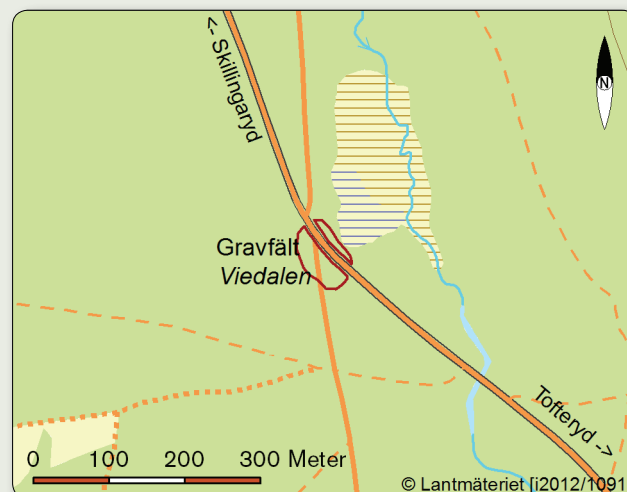
De redan då sedan länge använda benämningen domareplats återspeglar vad man trodde att dessa företeelser representerade, nämligen en plats där man i forna tider höll ting och dömde i rättsfrågor. Än i dag används benämningen domarring på fornlämningar av den här typen, även om vi i dag vet att det i själva verket handlar om gravmarkeringar från järnåldern.

Gravfältet består av ett 30-tal synliga gravar: fyra domarringar, 25 resta stenar och en rund övertorvad stensättning. Den stora resta stenen norr om vägen kallas Store sten. Den typen av gravar som finns här dateras vanligen till yngre romersk järnålder och folkvandringstid, ca 200-600 e.Kr. De resta stenarna kan mycket väl ha ingått i domarringar, men som blivit förstörda. Vi vet att gravplatsen varit utsatt för skadegörelse då man enligt uppgift hämtat stenar till bland annat ett brobygge. Dessutom vet vi också att gravplatser från den här tidsperioden oftast innehåller betydligt fler gravar än vad som syns ovan jord. Gravmarkeringar i form av runda och firsidiga kretsar av mindre stenar, som är överväxta och dolda av vegetationen, är mera regel än undantag i anslutning till domarringar och resta stenar. Om man skulle låta göra en arkeologisk undersökning kunde man sannolikt rekonstruera stora delar av gravfältet och få en bild av hur det ursprungligen sett ut.

På 1920-talet gjordes vissa restaureringsåtgärder då man bland annat reste upp några liggande stenar, men också satte dit nya stenar där man visste att de tidigare försvunnit.

Kapten Bror Kugelberg poserar till häst vid den så kallade Store sten vid Viedalen. Foto: Algot Friberg 1923, Jönköpings läns museum.

Teckning av fornlämningarna på Viedalen troligen utförd av major B A Ennes på 1810-talet. Antikvarisk-topografiska arkivet, Statens historiska museer.

SMULTRONSTÄLLE 39

HITTA HIT

Från Skillingaryd, södra infarten från E4:an. Kör mot Tofteryd ca 2 km. Vägen passerar genom gravfältet.

Koordinater:

N 6363369 / E 447198
(SWEREF 99 TM) // N 57°
24' 36,02", E 14° 7' 15,98"
(WGS84)

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyttade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

